

Tietoasiantuntija

2-3-2010

Valtion IT-johtaja Benson:

Tietoyhteiskunnan haasteina osallistuminen, yhteistyö ja tiedon saatavuuden parantaminen s. 6

Aktiivisuus tuo valtaa ja vaikuttavuutta sosiaalisessa mediassa s. 18

Linked Open Data avaa uusia mahdollisuuksia s. 13

ENGLISH PAGES 40-47

Tieto ja vaikuttavuus

Tiedon ekosysteemi johtamisella, koordinoinnilla ja yhteistyöllä tulokseen

Olemme rakentaneet tietoympäristön, jossa kokonaisuus – tiedon ekosysteemi ja yleiskaavasunnittelu unohtuivat. Erilaisia järjestelmiä pystytettiin kuin taloja metsiin tai pelloille, joiden välillä ei ollut riittävää logistiikkaa, eikä yksiköiden välille rakennettu kunnollista kunnallistekniikkaa.

Tiedon monet kasvot ja tasot

Tieto saadaan, hankitaan tai se syntyy oman toiminnan tuloksena. Tietoa tallennetaan, käsitellään, jalostetaan ja muokataan. Tiedosta saadaan aikaan tuotteita ja palveluita, joita annetaan eteenpäin tai myydään. Tieto on siinä mielessä ihmeellinen hyödyke, että se lisääntyy jaettaessa. Tiedolla on aina vaikuttavuutta, tiedosta saadaan tuotettua uutta tietoa, uusia palveluita ja tuotteita sekä uutta osaamista ja innovaatioita. Voimme kyseenalaistaa sen, voiko tietoa itsessään johtaa, mutta tiedon hankintaan, huoltoon, tuotteistamiseen ja jakamiseen on mahdollista luoda otollisia olosuhteita.

Perinteinen tapa hahmottaa tietoa on käyttää tiedon portaita data, informaatio ja tietämys. Toinen tapa on lähestyä organisaatioiden toiminnan tasojen avulla, jotka ovat strateginen, taktinen ja operatiivinen. Hyvä keino saada tieto havainnollisesti näkyväksi on kuvata prosessit, nähdä toimintaketjut ja niissä virtaava tieto. Myös asiakaspalvelun näkökulma on käyttökelpoinen: tietoa tarkastellaan asiakkaiden tietotarpeen tai elinkaaren mukaisesti. Tiedolla on hyvin monia tasoja ja tietoa voi luokitella monin eri tavoin. Käyttä-

jän kannalta on tärkeää tietää, että tieto on saatavissa kun sitä tarvitaan ja käyttökelpoisessa muodossa. Myös tietosuojan ja –turvan näkökulmat ovat tärkeitä.

Tarvitaan uudenlaista osaamista

Olisi hyvä pitää mielessä viisaus: tietoteknologia on hyvä renki, mutta huono isäntä. Kun teknologia päästettiin isännäksi olivat seuraukset arvaamattomat. Järjestelmää rakennettiin aina vain uuden järjestelmän päälle, puutteita korjattiin uusilla järjestelmillä ja lopputtomilta järjestelmäprojekteilla. Tietoteknologialla on saatu aikaan hyvien asioiden rinnalle labyrintti. Ja aina on niitä, joiden mielestä asiat korjaantuvat, kun vain saadaan lisää uusinta tekniikkaa ja uusia järjestelmiä.

Tarvitsemme nyt täysin uudenlaisen tieto-osajien joukon. Organisaatioiden olisi palkattava insinöörien sijaan enemmän toimintojen tuntijoita, osajia, kehittäjiä sekä muutoksen toimeenpanijoita eli jalkauttajia. Vaikeinta, hitainta ja hiljaista muutosvastarintaa aiheuttavaa on toiminnan ja prosessien kehittäminen, toimintojen uudelleen suunnittelu, tietotarpeiden ja asiakkaiden käyttäytymisen ennakointi sekä toimintakulttuurien pysyvän muutoksen aikaansaaminen.

Tietoa on johdettava

Missä ovat tietosuunnittelijat, tietotarpeiden ja asiakaspalveluiden taitajat ja käyttäjärooleittain palveluita kehittävät tietotyöläiset? Johtaja, joka löytää tietoasiantuntijansa, löytää myös menestyksen

LEENA KONONEN
TIETOASiantuntijat ry:n
TULEVAISUUSTYÖRYHMÄN PUHEEN-
JOHTAJA.

avaimet ja tien tulevaisuuteen. Kun johdetaan tietoa, johdetaan samalla toimintaa ja tuloksen tekemistä. Tieto yhdistää ympäröivän maailman ja sisäisen toiminnan tavoitelluiksi tuloksiksi. Tietoa ja tietopalveluita on johdettava. On vaikeaa kuvitella, ettei organisaatioissa olisi henkilöstö- tai talousvastaavaa, mutta tietovastaava voi edelleenkin puuttua.

Tarvitsemme tietojohtajia; toimintojen, palveluiden, prosessien, tuotteistamisen sekä raaka-aineen eli tiedon mekanismien ymmärtäjiä. Teknologia on ostettavissa kuin paperikone tai teknologia on kyynä, jolla kirjoitamme. Tietojohtajan odotetaan yhdistävän eri tietotoimijat toimimaan yhdessä samaan suuntaan. Julkishallintoon kaivataan melkoista muutosta. Tätä ei saada aikaan helpolla, vastustus on huomaamatonta perinteiseen hierarkkiseen johtamisen tapaan toimivan johdon piirissä. Ei ole totuttu johtamaan verkostoja tai prosesseja. Tietojohtaminen on tiedon johtamista ja tiedolla johtamista. Ensimmäisessä johdetaan tieto hyötykäyttöön ja jälkimmäisessä hyödynnetään tietoa. Tiedon johtamisessa on huomioitava loppukäyttötarpeet, muttei välttämättä tarvitse tietää tarkoin sitä, kuka viimekädessä tietoa käyttää, miten

käyttää ja millaisia tuotteita ja palveluita valmistaa. Jalostuksen toteuttavat designerit ja teollisuus - jatkojalostajat. Tietojohtaja ottaa käyttöön tiedon-, palveluiden-, viestinnän-, osaamisen- sekä tekniikan hyödyntämisen keinot.

Onko meidät tietoasiantuntijat löydetty? Pitäisiköhän kaivaa esille kaikki vanhat (20 vuoden aikaiset) opintomateriaalit? Niitä katsellessa voi vain hämmästellä, kuinka edelläkävijöitä tietoasiantuntijat koko ajan ovatkaan olleet? Mutta voidaanko ihmetellä myös äänen ovatko he strategiapöydissä tänään päivänä? Millainen Suomi olisi tällä hetkellä jos olisivat olleet?

Hyviä hankkeita käynnissä – yhteistyötä ja koordinaatiota lisättävä

Suomessa on meneillään hyviä tiedon saatavuutta ja käytettävyyttä edistäviä hankkeita. Ongelmana näyttää olevan on se, ettei hankkeilla ole riittävää koordinaatiota eikä johtamista ole järjestetty. Hankkeet hajoavat siilojensa mukaan monille eri hallinnonaloille ja kokonaisuuden vastuunkantajaa kysellään.

Valtion hallinnon kehittämisosaston käynnistämän sähköinen asiointi- ja demokratiahankkeen (SADE) ja kokonaisarkkitehtuurihankkeen (VALTASA) olettaisi olevan kattohankkeena, mutta samaan aikaan liikenne- ja viestintäministeriö, opetusministeriö ja sisäasiainministeriö käynnistävät omia osin päällekkäisiä hankkeita. Lisäksi EU:sta tulee omia vaahteita. Tämänkaltainen hajaannus paljastaa sen tosiasian, ettei yhteistyölle ole luotu riittäviä toimintatapoja. Yhteistyötä voidaan kannustaa jo nykyisinkin erilaisin informaatio- ja talous ohjausinstrumentein, jotka purevat käytännön toiminnan järjestämisessä paremmin kuin lainsäädäntöinstrumentin käyttö. □